

Sirküler Tarihi : 11.09.2009
Sirküler No : 2009/108

SEL FELAKETİ NEDENİYLE DEFTER ve/veya BELGELERİ ZAYİ OLANLARIN YAPMASI GEREKEN İŞLEMLER

Bu hafta Trakya Bölgesinde meydana gelen sel felaketi neticesinde defter ve/veya belgeleri zayı olan mükelleflerin, uğradıkları maddi ve manevi zararlar yanında bir de vergisel açıdan ağır müeyyideler altında kalmamak için aşağıda yaptığımız açıklamaları dikkate almaları gerekir. (Sel veya diğer afetler sonucu ticari emtia, demirbaş ve sair sabit kıymetleri kayba veya hasara uğrayanların bu mallar hakkında yapmaları gereken işlemler konusunda ayrı bir Sirküler hazırlamaktayız.)

Bilindiği üzere, VUK' nun re'sen vergi tarihini düzenleyen 30 uncu maddesinin 3 üncü fıkrası uyarınca tutulması ve muhafazası mecburi olan defterlerin vergi incelemesine yetkili kişilere herhangi bir sebeple ibraz edilmemesi durumunda, vergi matrahı takdir komisyonu tarafından ya da vergi inceleme raporlarına dayanılarak belirlenir ve bulunan fark tutara vergi ziyai cezası uygulanır. Ayrıca söz konusu fiil "gizleme" olarak kabul edilmekte ve bu fiili işleyenler hakkında onsekiz aydan üç yıla kadar hapis cezası uygulanabilmektedir. (VUK md.359)

Yine mal ve hizmetlerin alış vesikalarında gösterilen KDV'nin indirilebilmesi için, bu belgelerin yasal defterlere kaydedilmesi zorunludur (KDVK md. 34) . Mükellefler yüklendikleri KDV'nin indirim hakkından, ancak bu yüklenim ile ilgili belgenin yasal defterlere işlendiği vergilendirme döneminde yararlanabilirler. Yasal defterlere kaydedildiği tevsik edilemeyen belgelere dayalı olarak KDV indirimi yapılamaz.

Bir vergi incelemesi halinde, defter ve belgelerin inceleme için ibraz edilmesi mecburidir (VUK Md. 256). Yukarıda belirttiğimiz gibi inceleme elemanı tarafından istenen defterler ve/veya belgelerin ibraz edilmemesi, ilgili dönem beyannamelerinde indirilen KDV'lerin reddine, VUK nun 30'uncu maddesi uyarınca vergilerin re'sen takdir edilmesine yol açabilecektir.

Bununla birlikte yangın, deprem, sel gibi elde olmayan sebeplerle defter ve belgelerin zayı olması durumunda bunların ibraz edilmesi de mümkün olmamaktadır. Defter ve/veya belgeleri doğal afetler nedeniyle iradesi dışında zayı olmuş mükelleflerin, bunları ibraz edememesi nedeniyle yukarıda saydığımız ağır müeyyidelere maruz kalmaları hakkaniyete uygun değildir.

Nitekim yukarıdaki bölümde belirttiğimiz üzere doğal afetler nedeniyle mükellefin iradesi dışında zayı olan iktisadi değerleri ve defterleri hakkında, Maliye Bakanlığı tarafından da uygun bulunan muktezada ;

"Doğal afetler sonucunda defter ve belgelerinin zayı olduğunu ispat eden ve dönem matrahının tespiti için vergi dairesine müracaat eden mükelleflerin;

-Aynı takvim yılı içinde verilen katma değer vergisi beyannamelerinin " matrahın oranlara göre dağılımı" bölümünde yer alan tutarlar done olarak alınmak suretiyle ilgili dönem matrahlarının takdiri ile hesaplanan katma değer tutarlarının belirlenmesi,

-Belirlenen matrahlar ve faaliyetin özelliği gözönünde tutulmak suretiyle indirilecek katma değer vergisinin tespiti,

-Mükellefin bir önceki dönem katma değer vergisi beyannamesinde yer alan “sonraki dönemlere devreden katma değer vergisi” bulunması ve durumun vergi dairesinden alınan tahakkuk fişi ile belgelenmesi halinde, devreden bu verginin de indirim olarak dikkate alınabileceği....”

şeklinde açıklamalar yapılmıştır.

Görüldüğü üzere defter ve belgelerinin zayi olduğunu ispat eden mükelleflerin, ibraz edilemeyen defter ve belgelerin ilgili olduğu dönemlerde indirilen KDV'leri iptal edilmeyecektir.

Doğal afet nedeniyle defter ve belgelerin zayi olması durumunda yukarıda belirttiğimiz yönde işlemler yapılacağı, daha önce Batı Karadeniz bölgesinde yaşanan sel felaketi nedeniyle yayımlanan (30 Mayıs 1998 tarih 23357 sayılı Resmi Gazete) Genelge'de de teyit edilmiştir.

Mükelleflerin defter ve/veya belgelerini ibraz edememeleri nedeniyle ağır müeyyidelere maruz kalmamaları ve yukarıda belirttiğimiz imkanlardan yararlanabilmeleri için öncelikle bu zayıatın tabii afet nedeniyle meydana geldiğini belgelendirmeleri gerekir.

Bu belgelendirme ilgili yerin Ticaret Mahkemesinden alınacak vesika ile yapılır.

Böyle bir vesika alınmazsa defter ve/veya belgelerin ibrazından kaçınmış duruma düşülebilir.

T.T.K.'nın 68 nci maddesi uyarınca mükellefin saklamakla yükümlü olduğu defter ve belgeler, yangın, su baskını ve yer sarsıntısı sebebiyle zayi olursa, bu durumun öğrenilmesinden itibaren **15 gün içerisinde** işyerinin bulunduğu yerin Ticaret Mahkemesine başvurularak durumu belgeleyen bir vesikanın verilmesi istenmelidir.

Bunun için, selden etkilenen defterler ve/veya belgelerin neler olduğu listelenmeli, bunların selden etkilendiğini tevsik için, mahkeme tespiti sonuçlanıncaya kadar ıslanan evrak eldeyse muhafaza edilmelidir. Suya kapılarak tamamen kaybolan evrak için kaybın başvuru veya keşif esnasında beyan edilmesi dışında yapılabilecek bir şey yoktur.

Mahkemeden zayi belgesinin alındığı durumlarda cezalı tarhiyatlara gidilmeyeceği yolunda Danıştay kararları bulunmaktadır. Örneğin Danıştay 11. Dairesi, su baskını sonucu defter ve belgelerin kullanılamayacak duruma gelmesi ve Ticaret Mahkemesinden de “zayi belgesi” alınması halinde, KDV indiriminin reddedilerek kaçakçılık cezalı KDV salınmasının hatalı olduğu, salınan vergi ile kesilen cezaların kaldırılması gerektiği yönünde karar vermiştir. (17.10.1996 tarih, E.N:1996/2830, K.N:1996/3696 sayılı Karar, Mehaz : Yaklaşım Dergisi, Sayı 55, Temmuz 1997)

Bu kapsamda, sel felaketi nedeniyle defter ve/veya belgeleri zayi olan mükelleflerin ilgili kanunlarda yer alan ağır müeyyidelere maruz kalmamak için 15 gün içerisinde iş yerinin bulunduğu yerin ticaret mahkemesine başvurarak halk arasında “**zayi belgesi**” olarak adlandırılan vesikayı temin etmeleri gerekir.

Saygılarımızla.